

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№8
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 472 sahifa,
1-avgust, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori modeli: tizimli boshqaruv yondashuvi asosida shakllanishi.....	14
Abdullayeva Nafisa Shavkatovna, Maraimova Muxtabar Pulatovna	
O'smirlardagi nevroz holatining psixologik xususiyatlari.....	20
Abduraximov Doniyor Abdusaid o'g'li	
Ta'lim siyosati va o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi: xalqaro tajriba va o'zbekistonda amaliyot taqqoslamasi.....	25
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning hozirgi holati va o'ziga xosligi	30
Beknazarova Muxlisa O'tkir qizi	
Ta'lim sifatini oshirishda "Barkamol avlod" bolalar maktablarining zarurati va ahamiyati	33
Eshmuminova Oybarchin Botirovna	
Bolalarda nutq kamchiliklari: etiologiya, rivojlanish dinamikasi va erta aralashuv	39
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kitobxonlikka o'rgatish usullari	44
Maydonova Saboxat Sadulloyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik vositasida badiiy adabiyot namunalari qiziqishni shakllantirishning o'ziga xos jihatlari.....	48
Mingbayeva Barno Ubaydullayevna	
Pedagogical Characteristics in Enhancing Speaking Skills of Esp Learners in English Language Classes Through Digital Technologies	52
Pardayeva Zulaykho Yusubjonovna	
Nutq buzishlarida uchraydigan idrok jarayonining o'ziga xos xususiyatlari	55
Ruziyeva Guzal Shuxrat qizi	
"Biologik savodxonlik" tushunchasi zamonaviy ta'lim paradigmasi kontekstida	59
Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna	
O'qituvchi faoliyatida kasbiy madaniyatning o'rni	65
Umarova Feruzabonu Bobir qizi	
Gamifikatsiyalangan jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining 11–12 yoshli o'quvchilarda emotsional barqarorlikka amaliy ta'siri.....	68
Tojiyev Baxriddin Baxtiyorovich	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	72
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Media va axborot savodxonligi 21-asr pedagoglarning asosiy kompetensiyasi sifatida.....	76
Boypolvonov Barot Djonqobulovich	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini takomillashtirishning lingvistik va lingvometodik talqini.....	81
Ismoilova Zarnigor Raximjon qizi	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	86
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Pedagogik faoliyatda stress namoyon bo'lishiga ijtimoiy omillarning ta'siri	90
Jumanova Ug'loy Sodiqjonovna	
Oliy ta'lim muassasalarida nomutaxassislik yo'nalishlarida ingliz tilini o'qitishni takomillashtirish.....	96
Koshayeva Sansabila Kamiljanovna	
Ijtimoiy-ekologik madaniyatni rivojlantirishda xalqaro tajribalar va ta'lim jarayonining o'rni.....	100
Mamajonova Fotimaxon O'ktamovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati	105
Murodova Madina Karim qizi	
Elektrotexnika va elektronika fanini o'qitishning zamonaviy metodlari	108
Ortiqov Mironshoh Sodiqovich	

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishda Blended learning texnologiyasini O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga tatbiq etish.....	110
Pakirdinova Sharofat Abdumutaljonovna	
O'zbekistonda ta'lim sohasi bo'yicha strategik dasturlarni ishlab chiqish istiqbollari.....	115
Quronboyeva Mavluda Bahodirovna	
Xalqaro baholash dasturlari va neyropedagogika	120
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
6-sinf o'quvchilarida matn bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish metodikasi	123
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Talabalarda pedagogik qobiliyatlarni shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati	128
Yusupov Ulug'bek Kadirovich	
Adabiy ta'lim jarayonida o'quvchi ma'naviy kamolotini ta'minlashda motivatsiya uyg'otish texnologiyalarini takomillashtirish	132
F. Zaynabuddinov	
Развитие поликультурной компетентности студентов в образовательной среде вуза	135
Киреева Эльвина Фларитовна	
Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik xususiyatlar	140
Sanayev Gayrat Shermuxamedovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar muloqot madaniyatini tarbiyalashning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish	144
Boybo'riyeva Saodat O'ralovna	
Kattalar ta'limi texnologiyasi: muammolar, yondashuvlar va rivojlanish yo'nalishlari	148
Davletova A.	
Yangi O'zbekistonda inklyuziv ta'limni rivojlantirishning huquqiy asoslari	152
G'aniyeva Gulrux Tavakkaljon qizi	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirish	156
Madmarova Gulchexra Qodirovna	
O'lkashunoslik materiallarining oliy ta'lim jarayonida tarbiyaviy salohiyatini ochib berish	160
Mamajonov Mo'minjon	
Muhandislik grafikasi darslarida o'quv faoliyatining shaxsga yo'naltirilgan innovatsion modeli	165
Mamasidikova Gulnora Muhammad qizi	
Sun'iy intellektga asoslangan ta'limiy resurslarning pedagogik imkoniyatlari.....	169
Muhiddinov Muhiddin Nuriddin o'g'li	
Ijod maktablari o'quvchilarining badiiy-ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyati.....	173
Nurmatova Shohistaxon Muhammadjonovna	
Voleybolchi qizlarni tayyorlashning differensial vositalaridan foydalanish zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	178
Odilova Feruzaxon Valijon qizi	
PIRLS baholash tizimini qo'llash vositasida mustaqil o'qishga o'rgatishda IMEN texnologiyalaridan foydalanish.....	184
Olimjonova O'g'ilxon Abdurasul qizi	
Yoshlar o'rtasida internet qaramligi va ijtimoiy izolyatsiya zamonaviy Maugli sindromining klinik ko'rinishlari	188
Polvanov Rasulbek Baxtiyarovich	
Boshlang'ich maktabda o'zbek tili darslarida differensial ta'limdan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlari	192
Rasulova Nozigul Abdivahid qizi	
Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqini takomillashtirish	196
Sharofova Nilufar Ilhom qizi	
Xalqaro baholash dasturlari asosida ta'lim samaradorligini oshirishning pedagogik shart-sharoitlari (PIRLS misolida).....	200
Tuxtasinova Munira Ibragimovna	
Fransuz tili darslarida tabiatshunoslik atamalarini boshlang'ich sinflarda shakllantirish va o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari.....	204
Umarova Madinabonu Bahodir qizi	

O'smir psixologik salomatligini barqarorlashtirishda art-terapiyadan foydalanishning imkoniyatlari	208
<i>Yusupxodjayeva Umida Baxodir qizi</i>	
Nofillologlarni (filolog bo'lmaganlarni) kasbiy aloqa madaniyatiga o'rgatish maqsadida zamonaviy ingliz tilining lingvometodik tahlili.....	214
<i>Zarina Itolmasova</i>	
Forsayt va qaror qabul qilishni bog'lovchi kognitiv komponentlar.....	219
<i>Hasanova Sumanbar Hamroqulovna</i>	
Разработка и внедрение виртуальных лабораторных работ по биохимии для студентов фармацевтических факультетов.....	222
<i>Мамадалиева Зарина</i>	
Abduqodir Shakuriyning ta'lim va tarbiya haqidagi umumiy qarash va g'oyalari: chuqur tahlil	226
<i>Ashurova Dilrabo Isroil qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda ijtimoiy-madaniy kompetentlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish tizimi ..	230
<i>Jakbarova Zarifaxon Solijon qizi</i>	
Badiiy-estetik qobiliyat tuzilmasi va uning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	233
<i>G. S. Kaxarova</i>	
Umumta'lim maktablarida informatika o'qitish asosida ta'limni raqamlashtirishning metodologik asoslari...	236
<i>Mamajanov Rakhmatilla Yakubjanovich</i>	
Shaxsda ma'naviy intellektni rivojlanishiga qadriyatlar yo'nalganligining ta'siri.....	240
<i>Mirxoliqova Charos Xabibullayevna</i>	
O'qituvchilarning sun'iy intellekt bo'yicha kompetentligini rivojlantirishda metodik yondashuv	244
<i>Najmetdinova Nargiza Sayfetdinovna</i>	
Islamlarning ma'noliligi va ularni o'qitishda lingvopedagogik yondashuvlar	252
<i>Sanakulov Zayniddin Ibodullayevich</i>	
Fitnes-aerobika mashqlaridan foydalangan holda sog'lomlashtirish mashg'ulotlari uslubiyati.....	258
<i>Shaxriddinova Laylo Nurxonovna</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalarining didaktik va "learning analytics"ning nazariy asoslari	262
<i>Sulaymanov Zulqaynar Rajabali o'g'li</i>	
Esse yozishni o'rgatishda zamonaviy metodlar.....	268
<i>Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi</i>	
Iqtisodiy matnlar tarjimasini o'rgatishda raqamli simulyatsiya va virtual reallik (VR) texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	272
<i>Xujanazarova Nozima Omonjonovna</i>	
Yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning ilmiy metodologik asoslari	275
<i>Axmedov Nodir Sadir o'g'li</i>	
Talaba-yoshlarda qo'shiq ijrochilik san'atini shakllantirishning zamonaviy pedagogik xususiyatlari: ta'lim islohotlari kontekstida yondashuv.....	279
<i>Begisbay Temirbayev</i>	
Xorijiy davlatlarda biologiya o'qituvchilarini tayyorlash tajribasi va uni O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari.....	283
<i>Hayitov Abdirasul Eshdavlatovich</i>	
Texnika oliy ta'lim muassasalari talabalariga umumiy fizika kursini o'qitishda virtual laboratoriyalarning ahamiyati.....	286
<i>Abdurakibov Akmal Abdugaparovich</i>	
Ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarining gapirish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirishda yangi – "instruksional texnologiya" va sun'iy intellektga tayanib o'qitish metodologiyasi.....	290
<i>Abrorxo'ja Muminxo'jayev Muksumxodjayevich</i>	
Jaloliddin Rumiy fikrlarining hozirgi yoshlarga ta'siri	296
<i>Allayarov Doniyor Islom o'g'li</i>	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.....	298
<i>Aygul Aralbayevna Urazimbetova</i>	
Sud psixologik ekspertizasida travmatik tajriba (PTSD) fonida emotsional reaksiya va ko'rsatma sifati o'rtasidagi bog'liqlik.....	301
<i>Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'limda 4 "K" kompetensiyalarini rivojlantirishdagi muhim dolzarbliklar	307
<i>Idiyeva Gulchehra Izomovna</i>	

Bikaryer oilalarda gender rollar integratsiyasi jarayonidagi psixologik omillar.....	311
<i>Ishboboyeva Gulbarchin Rustam qizi</i>	
Talabalar mustaqil ta'limini tashkil etishda sun'iy intellekt texnologiyalarida foydalanish muammolari va yechimlari.....	315
<i>Karshiyeva Dilnoza Utkirjonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning metakognitiv ko'nikmalarini shakllantirishda reflektiv yondashuv.....	319
<i>Laylo Baxtiyor qizi Axmedova</i>	
1939-1945-yillarda O'zbekiston hududida qishloq xo'jaligidagi paxtachilik va oziq-ovqat muammolari.....	323
<i>Mutallibjonov Boburmirzo Muzaffarovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarining tajriba oxiri jismoniy tayyorgarligi darajasi dinamikasi.....	328
<i>Samadov Sardor Sodiqovich</i>	
O'zbekiston umumta'lim maktablarida mazmun va til integratsiyalashgan o'qitish (CLIL) yondashuvining pedagogik va amaliy imkoniyatlari.....	335
<i>Tursunaliyeva Muattar Alisher qizi</i>	
O'rta maktab 11-sinf o'quvchilarining lug'at boyligini oshirishda turli metodlarning o'rni.....	340
<i>Xamzayeva Ruxshona Abdusamadovna</i>	
Umumta'lim maktablardagi ingliz tili o'quv darsliklari tahlili.....	344
<i>Xiloldinova Zulayho</i>	
Ingliz klassik adabiyoti orqali talabalar ma'naviy-axloqiy dunyoqarashini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari.....	348
<i>Ziyotov Farruh Saodilla o'g'li</i>	
XVI asr oxiri va XVII asr boshlarida ingliz dramasi janr va uslub xususiyatlari.....	352
<i>Sherqulova Zuloyho Dilshod qizi</i>	
Биохимическая роль витаминов как кофакторов в метаболических процессах организма.....	356
<i>М. У. Джалилов</i>	
ESL/EFL (ingliz tili ikkinchi/chet til sifatida) kontekslarida lug'at boyligini rivojlantirishda loyiha asosidagi ta'lim (PBL – Project-Based Learning): tajribalar, natijalar va O'zbekiston sharoiti uchun tavsiyalar.....	359
<i>Masharibova Sayyora Ahmedovna</i>	
Maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarda kognitiv tezkorlikni rivojlantirishda multisensor yondashuvning samaradorligi.....	364
<i>Musratova Zilola</i>	
Yangi O'zbekiston sharoitida talabalarning tarixiy dunyoqarashini rivojlantirishda tarixiy ongning ahamiyati.....	367
<i>Shadibekova Dildora Fazildjanovna</i>	
O'zbekiston maktablarida ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: yuqori sinflarda eksperimental tadqiqot dizayni.....	371
<i>Ahmadjonova Diyora Dilshod qizi</i>	
Texnika oliy ta'lim muassasalarida umumiy kimyo kursini integrativ takomillashtirishning ilmiy metodik asoslari.....	376
<i>A. A. Xaydarov</i>	
Sport faoliyatida pedagogning o'rni.....	380
<i>Isoqov Nuriddin Halim o'g'li</i>	
Katta maktabgacha yoshdagi yengil dizartriya nutq nuqsoniga ega bo'lgan bolalarning lug'at boyligini tekshirish.....	384
<i>Mamatova Aziza Bo'riboevna, Xayrulloeva Marjona Tuychi qizi</i>	
Sharqiy mintaqalarda ajrimdan keyingi erkaklarning psixologik holati: an'anaviylik va zamonaviylik o'rtasida.....	387
<i>Nazokat Xudoyqulova</i>	
Modellashtirish jarayonida "Geogebra" matematik dasturining imkoniyatlari.....	393
<i>O. Halimov, M. Jo'raqulova</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijodiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik psixologik asoslari.....	398
<i>Ozoda Tolipova, Jumaboyeva Zarnigor</i>	
Shaxsda psixologik barqarorlikni rivojlantirish omillari.....	403
<i>Ozoda Tolipova</i>	
Oilaviy qo'llab-quvvatlovsiz sportchilarda yolg'izlik hissi va depressiv belgilarning paydo bo'lishi.....	407
<i>Qaimova Gulmira Uchqun qizi</i>	

Duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ishlarda oilaning o'rnini	410
Raxmatova Elmira Shavkat qizi	
Ajrashgan oilalarda voyaga yetmagan bolalarning psixologik moslashuv darajasi	413
Ro'ziyeva Zilola Fayzulla qizi	
Rinolaliya nutq nuqsoniga ega bolalar bilan operatsiyadan oldingi davrda olib boriladigan logopedik ishlar	417
Shokirova Shaxnoza Dilmurodovna, Nig'matova Movluda Asatulla qizi	
Ertal turmush qurish muammosining ijtimoiy psixologik asoslari	421
Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi	
Pedagogik kompetentlikni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning ahamiyati	424
G'ofurova Mohidil Sayfutdin qizi	
Integrativ yondashuv asosida v-vi sinflarni raqamli texnologiya vositasida o'qitishning pedagogik va psixologik mezonlari	427
Abdug'afur Avliyoqulov	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining akmeologik pozitsiyasini rivojlantirish	432
Aralova Dilafroz Dushaboy qizi	
Pedagogical Foundations for the Development of National Sports Within the Framework of Physical Education for Schoolchildren	436
Aximbetov Bayrambay Kanatbayevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida zamonaviy integrativ metodlar asosida ilmiy dunyoqarashini rivojlantirishning didaktik modeli	441
Boltayeva Xolida	
O'smirlarda gender infekatsiya namoyon bo'lishiga ta'sir etuvchi psixologik omillar	446
Karimova Gulhumor Shodi qizi	
Talabalarni psixologik treninglar asosida ijtimoiylashtirish omillari	449
Omonova Oyguil Qodir qizi	
Talabalarda bashoratlash ko'nikmalarini shakllantirishning ilmiy pedagogik masalalari	454
Rustamov Bektosh Ximmatovich	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining badiiy ijod qobiliyatlarini rivojlantirish tamoyillari	458
Saddinov Alisher Atadjanovich	
How to Teach Vocabulary in EFL Classrooms	462
Sarvinov Mirzaliyeva	
Urologiyani o'qitishda interaktiv, multimedia, raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi	465
Sayfedinov Sanjarbek Ikramovich	
Taekvondochilarni yillik siklda tayyorlashni rejalashtirish xususiyatlari	469
A. A. Nuriddinov	

TALABALARNI PSIXOLOGIK TRENINGLAR ASOSIDA IJTIMOIYLASHTIRISH OMILLARI

Omonova Oyqul Qodir qizi

Guliston davlat pedagogika instituti magistratura bosqichi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarni psixologik treninglar asosida ijtimoiylashtirish omillari mavzusi ko'rib chiqilgan. Talabalarni psixologik treninglar asosida ijtimoiylashtirish omillari masalasiga oid tadqiqotlar o'tkazilib, talabalarni psixologik treninglar asosida ijtimoiylashtirish usullari va vositalari bayon qilingan. Maqolani yozish jarayonida ijtimoiylashuvning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinib, psixologik treninglarning yoshlarning ijtimoiy moslashuvi va shaxsiy rivojlani-shiga ta'siri, ijtimoiylashtirishning usullari va yo'llari o'rganilgan.

Kalit so'zlar: talabalar, trening, psixologiya, ijtimoiylashuv, moslashuv, nazariya, amaliyot, usul, vosita, omil.

Abstract: This article examines the topic of factors of socialization of students based on psychological training. Research has been conducted on the issue of factors of socialization of students based on psychological training, and the methods and means of socialization of students based on psychological training have been described. In the process of writing the article, the theoretical and practical aspects of socialization have been analyzed, the impact of psychological training on the social adaptation and personal development of young people, as well as the methods and ways of socialization, have been studied.

Key words: students, training, psychology, socialization, adaptation, theory, practice, method, tool, factor.

Аннотация: В данной статье рассматривается тема факторов социализации студентов на основе психологического тренинга. Проведено исследование вопроса факторов социализации студентов на основе психологического тренинга, описаны методы и средства социализации студентов на основе психологического тренинга. В процессе написания статьи проанализированы теоретические и практические аспекты социализации, изучено влияние психологического тренинга на социальную адаптацию и личностное развитие молодых людей, а также рассмотрены и изучены методы и способы социализации.

Ключевые слова: студенты, тренинг, психология, социализация, адаптация, теория, практика, метод, средство, фактор.

KIRISH

Mamlakatimizda yoshlarning faolligini oshirish, ularni har tomonlama barkamol shaxs sifatida shakllanishi uchun barcha shart-sharoitlarni yaratish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida qaratilmoqda. 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot Strategiyasida "...yoshlarni hayotga bo'lgan qat'iy ishonch va qarashlarga ega shaxs sifatida tarbiyalash...."^[1] kabi muhim maqsadlar belgilangan. Bu maqsad yoshlarni har tomonlama sog'lom o'stirish bilan birgalikda ularning psixologik savodxonligini oshirish va aynan hayoti davomida vujudga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni yechishda malaka va ko'nikmalarga ega bo'lishi yuzasidan chora-tadbirlarni ishlab chiqishni taqazo etadi. "Ertangi kunimiz, Vatanimizning yorug' istiqboli, birinchi navbatda, ta'lim tizimi va farzandlarimizga berayotgan tarbiyamiz bilan chambarchas bog'liq",^[1] – degan Shavkat Mirziyoyev. Zamonaviy ta'limning eng muhim muammosi talaba-yoshlarni ijtimoiylashtirish samaradorligini ta'minlash masalasidir. Faoliyatga nisbatan mustaqil soha va tashkil etilgan tizim sifatida ta'lim o'lish, jamiyat taraqqiyotining natijasi, o'z navbatida, butun jamiyatning rivojlanishiga o'z ta'sirini ko'rsatadi. Ta'lim yoshlarning ijtimoiy tajribasini o'tkazish faoliyati, boshqacha aytganda, ijtimoiylashuv jarayoni sifatida belgilanishi mumkin. Shuning uchun talabalarning yoshligini ijtimoiylashtirish masalasini ko'rib chiqishda eng muhim bosqich ta'lim tizimidir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

XX asrning 40-60-yillariga kelib psixoterapevtlar orasida guruh bilan ish olib borishga qiziqish ortdi. Manbalarning keltirishicha, bu boradagi eng asosiy ishlar 1946-yilda K. Levin tomonidan amalga oshirilgan. Kurt Levin o'z tadqiqotlari natijasida: "Kishilarning individual xususiyatlarini aniqlashda ularni alohida-alohida tekshirgandan ko'ra bitta guruhga jamlab tekshirish osonroq kechadi", - degan xulosaga keladi. So'ngra 1960-yillarda K. Rodgersning gumanistik psixologiya an'anasiga mos xolda sotsial va hayotiy ko'nikmalarni shakllantiruvchi treninglar o'tkazila boshlandi. 1968-yilga kelib AQShning Texas shtatida birinchi marta Aleksandr Everett "Aql dinamikasi" deb nomlangan treninglarni o'tkazdi va keyinchalik aynan mana shu nom ostida Everett shirkati vujudga keldi. 1971-yilda Vener Erxard tomonidan "Erxard seminar trening"iga (EST) asos solinadi va "Forum" shirkati vujudga keladi. Ko'p vaqt o'tmay bu uyushma butun dunyo bo'ylab markazlar barpo etgan, "Landmark Forum" korporatsiyasiga aylantirildi.

Professor Mavluda Qodirova O'zbekistonda psixologik fanlarning rivojlanishiga katta hissa qo'shgan taniqli olimlardan biridir. Uning ilmiy ishlari, xususan, shaxsiy o'sish, kommunikativ ko'nikmalar va ijtimoiy moslashuvga oid treninglar bilan bog'liq tadqiqotlar psixologik treninglar sohasini rivojlantirishga xizmat qilgan. Professor Abdusalom Xolmatov psixologiya fanlari doktori, pedagogik va amaliy psixologiya yo'nalishida ko'plab izlanishlar olib borgan. Uning bolalar va o'smirlar ruhiyatini mustahkamlashga qaratilgan trening metodikalari bugungi kunda ham o'quvchilar va pedagoglar orasida qo'llaniladi. Shaxnoza Maxmudjonova psixologik treninglar va ularning shaxsiy rivojlanishga ta'siri bo'yicha maqolalar yozgan. Uning ishlari, ayniqsa, yoshlarda ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan. Behzod Karimov amaliy psixologiya va trening metodikalari sohasida faoliyat yuritadi. U kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish, liderlik sifatlarini shakllantirish bo'yicha treninglar ishlab chiqqan. Nargiza Akramova psixologik treninglar orqali o'quvchilar va talabalar orasida ijtimoiy ko'nikmalar, o'zini anglash, stressni yengib o'tish strategiyalari bo'yicha treninglar tashkil etgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Psixologik treninglar – bu shaxsning psixologik ko'nikmalarini rivojlantirish, o'z-o'zini anglash, boshqalar bilan muloqot qilish va jamoada ishlash qobiliyatlarini oshirish maqsadida o'tkaziladigan faoliyatlar to'plamidir. Ular talabalar o'rtasida ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlash, stressni boshqarish, hissiy intellektni rivojlantirish va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

Hozirgi davrda insonlar orasida ruhiy zo'riqish hollari avvalgi paytlardagiga nisbatan ancha ko'p uchramoqda. Buning natijasida ko'pgina hayotiy muammolar vujudga kelayotgani ko'pchilikni, ayniqsa keng jamoatchilikni, shuningdek, psixolog mutaxassislarni ham tashvishga solmoqda. Aytish mumkinki, bunday holatlar turli darajadagi zo'riqishlar natijasida yuzaga keladi. Keyingi yillarda inson salomatligi muammosi nafaqat jismoniy, balki ma'naviy va ruhiy salomatlik darajasiga ham ko'tarilmoqda. Shu sharoitda zamonaviy psixologiyada keng qo'llaniladigan psixologik treninglarga talab ortib bormoqda. Trening jarayonida muammolarni hal qilish hamda bu boradagi bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish trenerdan shaxs psixologiyasi, xususan, individual psixologiya bilan ishlashni talab qiladi. Shu sababli psixologiyada bunday mashg'ulotlar psixologik treninglar deb ataladi.

Ijtimoiylashtirish omillari:

1. **Muloqot ko'nikmalari.** Treninglar davomida talabalar o'zaro muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu jarayon ijtimoiy munosabatlarni o'rnatish va mustahkamlashga yordam beradi.
2. **Emotsional intellekt.** Talabalar o'z hissiyotlarini anglash va boshqalar hissiyotlarini tushunish qobiliyatini rivojlantiradilar. Bu, o'z navbatida, ijtimoiy aloqalarni yaxshilaydi.
3. **Jamoaviy ishlash.** Treninglarda jamoada ishlash ko'nikmalari rivojlanadi. Talabalar birgalikda muammolarni hal qilish, fikr almashish va o'zaro yordam orqali jamoaviy ruhni mustahkamlaydilar.
4. **Stressni boshqarish.** Talabalarga stressni boshqarish usullari o'rgatiladi, bu esa ularning ijtimoiy muhitda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishlariga yordam beradi.
5. **Shaxsiy rivojlanish.** Treninglar shaxsning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va salohiyatini to'liq amalga oshirishga yordam beradi.

Treningning asosiy maqsadi – shaxsni psixologik (ruhiy) ozod qilish, tabiiy erkinlikni his etish, guruh ichida va undan tashqarida munosabat hamda aloqa o'rnatishdan iborat. Har qanday trening maqsad qo'yishdan boshlanadi. Trenerning vazifalari, ya'ni guruhni treningga tayyorlash va mashg'ulotni o'tkazish, dastlabki maqsad atrofida shakllanadi va rivojlanadi. Shu sababli dastlabki maqsad qanchalik aniq shakllantirilgan bo'lsa, qanchalik to'g'ri yetkazib berilsa va barcha ishtirokchilar tomonidan qabul qilinsa, natija ham shunchalik yuqori bo'ladi. Mutaxassislarining ta'kidlashicha, yutuqning 80%i qo'yilgan maqsadning aniqligiga bog'liq. Psixologik treninglarning asosiy maqsadlari quyidagilardan iborat:

- shaxsda muloqotchanlik ko'nikmalarini shakllantirish;
- hayotdagi qarama-qarshiliklarni to'g'ri tushunish va tahlil qilishga o'rgatish;
- shaxsning ichki ruhiy holatini o'zgartirish;
- shaxs kamoloti uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni hosil qilish;
- favqulodda vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qila olish ko'nikmalarini shakllantirish.

Yuqoridagi omillar natijasida yuzaga keladigan muammolarni hal qila olmagan shaxslar psixologik maslahat va psixologik korreksiya muhtoj bo'lib qoladilar. Bunday guruhlarini quyidagicha tasniflash mumkin: muloqotchanlik yetishmasligi muammosidan aziyat chekayotganlar; iqtisodiy qiyinchiliklardan siqilganlar; yaqinlarini yo'qotib iztirob chekayotganlar; baxtsiz hodisalardan keyin ruhiy yoki jismoniy kasallikka chalinganlar; yangi joyga ko'chib borib, mahalliy aholining bosimidan aziyat chekayotganlar; rahbarlar yoki kattalar tomonidan shaxsiyatiga tegilgan hollardan siqilganlar; yangi o'quv yoki ish joyiga moslasha olmay qiynalganlar; chekish, ichkilik yoki narkotik moddalar qaramligidan aziyat chekayotganlar. Bunday muammolarni hal etishda psixologik trening deb ataluvchi o'yin va mashqlar majmuasi yordam beradi. Yuqoridagi guruhlardagi shaxslar odatda o'z xohishi bilan treninglarda ishtirok etadilar va trenerning ko'rsatmalariga amal qiladilar. Ammo ayrim hollarda treningga majburan jalb etilgan guruhlar ham bo'ladi. Masalan, jinoyatchilar, bezorilar, o'g'rilar yoki narkotik moddalar bilan shug'ullanuvchilar. Ularning ishtirok etish istagidan qat'i nazar, treningning asosiy vazifasi – ularning muammolarini hal etishga qaratiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Trening qonunlarining maqsad va vazifalari: trening guruhini umumiy qonunlar asosida jipslashtirish; guruhni trening o'tkazishning asosiy tashkiliy tartibini belgilash; qabul qilingan qonunlar asosida guruhni boshqarish imkoniyatini yaratish; trening qonunlarining trening maqsadi va vazifalariga yo'naltirilganligi guruhning qo'yilgan maqsadga erishishiga yordam beradi. Talabalarni psixologik treninglar asosida ijtimoiylashtirishning nazariy asoslarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, bu jarayon o'quvchi-yoshlarning jamiyatga faol va moslashuvchan tarzda kirib borishiga, ijtimoiy tajribalarni o'zlashtirishiga, shuningdek, shaxsiy rivojlanishlariga xizmat qiladi. Ijtimoiylashtirish – bu ijtimoiy me'yorlar, qadriyatlar, urf-odatlar va xulq-atvor standartlarini o'zlashtirish jarayoni bo'lib, u yosh avlodning shaxs sifatida shakllanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ayniqsa, oliy ta'lim muassasalarida bu jarayon chuqurroq, og'irroq va murakkabroq shaklda kechadi. Ushbu jarayonda psixologik treninglarning o'rni alohida ahamiyat kasb etadi.

Talabalarni psixologik treninglar asosida ijtimoiylashtirish masalasi zamonaviy ta'lim va tarbiya tizimining dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Globallashuv, axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, ijtimoiy muhitdagi o'zgarishlar yosh avloddan yangicha fikrlash, moslashuvchanlik, tashabbuskorlik va ijtimoiy faol bo'lishni talab qilmoqda. Shunday qilib, psixologik treninglar asosida talabalarni ijtimoiylashtirish – bu nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, balki talabalarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirish, ular orasida ijobiy munosabat va shaxslararo muvozanatni ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Bu treninglar orqali talabalar o'zining jamiyatdagi rolini angelaydi, faol ijtimoiy pozitsiyani egallaydi, mustaqil qaror qabul qilishga va boshqalar bilan samarali muloqotga kirishishga o'rganadi. Natijada, psixologik treninglar asosida olib borilgan ijtimoiylashtirish ishlari nafaqat talabaning individual rivojiga, balki ta'lim muassasasi va umuman jamiyatning barqaror taraqqiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, bu yo'nalishda ilmiy asoslangan, tizimli yondashuvlarni ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish muhim ilmiy va amaliy vazifa sifatida e'tirof etilishi zarur. Quyida biz tomonidan ishlab chiqilgan talabalar ijtimoiylashuviga yordam beruvchi 6 kunlik trening dasturi taqdim etiladi:

	Dastur maqsadi:	Talabalarda muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, emotsional intellektni oshirish, jamoada ishlash qobiliyatini kuchaytirish va stressni boshqarish usullarini o'rgatish.	
	Dastur tuzilishi:	Davomiyligi: 1 hafta (6 kun) Har kuni: 2 soat (1 soat nazariy, 1 soat amaliy)	
№	Kundalik mavzular nomi	Nazariy qism	Amaliy qism
1	1-kun: Kirish va Muloqot Ko'nikmalari	Psixologik treninglar va ularning maqsadlari. Muloqotning asosiy tamoyillari (eshitish, tushunish, ifoda etish).	"Muloqot o'yinlari": Talabalar juftlarga bo'linib, o'zaro fikr almashadilar va bir-birlarini tinglashadi. Muloqotda faol eshitish ko'nikmalarini rivojlantirish.
2	2-kun: Emotsional Intellekt	Emotsional intellektning ta'rifi va uning ijtimoiy hayotdagi ahamiyati. Hissiyotlarni anglash va boshqarish.	"Hissiyotlar kartasi": Talabalar turli hissiyotlarni ifodalovchi kartalarni yaratadilar va o'z hissiyotlarini ifodalaydilar. Guruh muhokamasi: Hissiyotlarni boshqarish usullari haqida fikr almashish.
3	3-kun: Jamoaviy Ishlash	Jamoaviy ishning ahamiyati va asosiy tamoyillari. Jamoada dinamikasi va rol taqsimoti.	"Jamoaviy loyiha": Talabalar kichik guruhlariga bo'linib, biror loyiha ustida ishlaydilar (masalan, ijtimoiy muammo yechimi). Jamoaviy ish natijalarini taqdim etish va muhokama qilish.
4	4-kun: Stressni Boshqarish	Stressning psixologik va fiziologik ta'siri. Stressni boshqarish usullari (nafas olish texnikalari, meditatsiya).	"Nafas olish mashqlari": Talabalar stressni kamaytirish uchun nafas olish texnikalarini o'rganadilar. Meditatsiya sessiyasi: Talabalar tinchlanish va stressni kamaytirishga yordam beruvchi meditatsiya mashg'ulotida ishtirok etadilar.
5	5-kun: O'z-o'zini Anglash va Shaxsiy Rivojlanish	O'z-o'zini anglash tushunchasi va uning ahamiyati. Shaxsiy rivojlanish strategiyalari.	"Shaxsiy maqsadlar belgilash": Talabalar o'z maqsadlarini aniqlash va ularni erishish yo'llarini belgilaydilar. O'z-o'zini baholash mashqlari: Talabalar o'z kuchli va zaif tomonlarini aniqlaydilar.
6	6-kun: Yakuniy Sessiya va Fikr Almashish	O'tgan haftada o'rganilgan narsalarni umumlashtirish. Psixologik treninglar davomida erishilgan natijalar.	"Fikr almashish sessiyasi": Har bir talabadan trening jarayonida olingan tajribalarini baham ko'rishi so'raladi. Kelajakda o'z ko'nikmalarini qanday rivojlantirish rejalarini haqida fikr yuritish.

Ushbu bir haftalik psixologik trening dasturi talabalarni ijtimoiylashtirish jarayonida zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan. Har bir kunning nazariy va amaliy qismi talabalar uchun qiziqarli va foydali bo'lishi uchun mo'ljallangan. Trening yakunida talabalar o'z-o'zini anglash, muloqot qilish, jamoada ishlash va stressni boshqarish ko'nikmalarini yanada mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Har qanday trening mashg'ulotlarini olib borishda samaradorlikka erishish uchun eng avvalo ishtirokchilar orasida samimiylilik, ochiqlik va o'zaro ishonch muhitini yaratish lozim. Bular amalga oshmasdan turib, treningdan ko'zlangan maqsadga erishib bo'lmaydi. Bunday muhitni yaratish esa boshlovchidan katta mahorat talab etishi bilan birgalikda, trening jarayonida qo'llaniladigan usullarga ham bog'liq bo'ladi. Bunday usullar sirasiga "ta'limning noan'anaviy usullari" deb nom olgan va bizning ta'lim tizimimizga ham keng kirib kelgan usullar kiradi. Ular quyidagilardir: ma'ruza, aqliy hujum, bahs-munozara, psixogimnastik mashqlar, o'yinlar, rolli o'yinlar, psixodramma, SWOT-tahlil, guruhlariga bo'lib ishlash, keys metodi.

Treningni yakunlash bosqichida "Qayta aloqa" o'rnatish lozim. Ya'ni, trening ishtirokchilari mashg'ulotdan nima olganini, birinchi kunda kutgan natijalari amalga oshganmi yoki yo'qmi, o'z muammolarini yechish uchun zarur ko'nikma va malakalarni egallay olganmi, shuningdek, boshqa savollarning javoblari sarhisob qilinadi. Yakuniy bosqichda trener guruhdagi har bir ishtirokchidan o'z kutishlari amalga oshgan yoki oshmaganligini so'rab chiqadi. Bu suhbatdan maqsad – guruhdagi har bir a'zoning kutishi qay darajada amalga oshganini aniqlash va eng muhimi, trening maqsadiga erishilgan yoki erishilmaganini bilishdan iborat. Buning uchun trener tomonidan oldindan tuzilgan anketalar tarqatiladi va ishtirokchilarga ularni anonim tarzda to'ldirish imkoniyati yaratiladi. Chunki ishtirokchi o'z fikr-mulohazalarini aniq va ochiq-oydin yozib berishi uchun o'zini himoyalangan deb his qilishi lozim.

Anketada quyidagi kabi savollar bo'lishi mumkin:

1. "Sizga mashg'ulot yoqdimi?"
2. "Mashg'ulotdan o'zingiz uchun qanday foydali jihatlarni oldingiz?"
3. "Mashg'ulotdan olgan bilim, ko'nikma va malakalaringizdan hayotingiz davomida foydalanishingizga ishonasizmi?"
4. "Mashg'ulot jarayonida sizga yoqmagan holatlarni yozing."
5. "Trenerlarga qanday tavsiyalaringiz bor?"

Bundan tashqari, ishtirokchilarning kutuvlarini aniqlashda anketa savollari quyidagi ko'rinishda ham bo'lishi mumkin:

1. "Menga treningda yoqqan narsa ..."
2. "Men mashg'ulotda ... haqida ma'lumotga ega bo'ldim."
3. "Men navbatdagi uchrashuvda ... ni isbot qilaman."

XULOSA VA TAKLIFLAR

Talabalarni psixologik treninglar asosida ijtimoiylashtirish jarayoni nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishi, balki jamiyatga integratsiyalashuvini ham ta'minlaydi. Muloqot ko'nikmalari, emotsional intellekt, jamoaviy ishlash va stressni boshqarish kabi omillar talabalarni muvaffaqiyatli ijtimoiylashtirishda muhim rol o'ynaydi. Shu sababli ta'lim muassasalari psixologik treninglarni o'quv dasturlariga kiritishlari zarur. Bu esa kelajak avlodning sog'lom va faol jamiyat a'zolari bo'lib voyaga yetishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, talabalarning psixologik treninglar orqali ijtimoiylashtirilishi ularning shaxs sifatida shakllanishi, kasbiy va ijtimoiy tayyorgarligi hamda jamiyatga moslashuvchan holda integratsiyalashuvi uchun muhim omildir. Ushbu jarayonni ilmiy-nazariy asosda chuqur o'rganish, trening dasturlarini takomillashtirish va amaliyotda qo'llash hozirgi ta'lim tizimi oldida turgan dolzarb vazifalardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 14-sentabrdagi "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida" Qonuni, O'RQ-406.
2. Abdullajonova M., Isakova M., Zokirova M., Isroiljonov S. Psixologik treningdan praktikum. Farg'ona, 2008-y.
3. Alimxodjaevna S. N., Haydarov F. I. Psixologik trening ishlanma. 1-qism. Toshkent, 2008-y.
4. Baratov N. K. Kreativ yondashuv asosida talabalar o'rtasida psixologik treninglarni tashkil etishning ahamiyati. Maqola, 2-3-betlar.
5. Ismoilova N., Abdullayeva D. Trening o'qitish metodikasi. TDPU, 2009-y.
6. Norinbetov T. B. Ijtimoiy psixologik trening. O'quv qo'llanma. Toshkent: Innovatsiya-ziyo, 2022-y.
7. Ismoilova N. Psixologik trening asoslari. O'quv qo'llanma. Toshkent: Innovatsiya-ziyo, 2019-y.
8. Xolmatov D. Psixologik treninglar va ularning inson rivojlanishidagi o'rni. Toshkent, 2020-y.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.